

ONDOKUZUNCU BÖLÜM

Bolu'da Yamaç Paraşütü Turizmi

Dr. Öğr. Üyesi Onur Cüneyt KAHRAMAN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
onurcuneytkahraman@ibu.edu.tr

BÖLÜMÜN AMAÇLARI

1. Yamaç Paraşütünün gelişimi ve genel bilgiler sunma,
2. Dünyada ve Türkiye'de gerçekleştirilen yamaç paraşütünün turizminin gerçekleştirildiği yerler hakkında bilgiler sunma,
3. Bolu'da gerçekleştirilen yamaç paraşütü turizmi hakkında bilgiler sunmaktır.

GİRİŞ

Hava sporları turizmi sportif bir faaliyet olup gelişmekte olan ve turizm açısından önemli bir potansiyele sahip turizm türüdür. Bu sporun yapılabileceği potansiyelli alanlara yatırım yapılarak turistleri çekebilecek önemli destinasyonların oluşturulabileceği söylenebilir. Bununla birlikte bu turizm türü sayesinde turizmin ekonomideki payı artırılarak ülke ekonomilerine katkı sunulabilir. Bu turizm türüne katılan bireylerin gelir ve eğitim seviyelerinin yüksek olması nedeniyle hem destinasyon sürdürülebilirliği açısından hem de ekonomik açıdan destinasyonlara olumlu etkiler bırakabileceği belirtilmektedir (Diker ve diğerleri, 2016). Türkiye'de birçok hava sporunun gerçekleştirilebildiği bir destinasyondur. Gerçekleştirilen bu hava sporlarından biri de yamaç paraşütüdür. Yamaç paraşütü giderek gelişim gösteren bir spor olmakla beraber önemli bir turizm türü olarak da karşımıza gelmektedir. Bu açıdan yamaç paraşütünün gerçekleştirilebileceği alanlar ile ilgili yeni yerler keşfedildiği belirtilmektedir (Karademir ve Güven, 2016). Yamaç paraşütü turizmine katılmak isteyen bireyler için Dünya'da eşine az rastlanır bir destinasyon olan Fethiye Babadağ atlayış alanına sahip olan Türkiye'de bu turizm türünün gerçekleştirilebileceği birçok farklı alan bulunmaktadır. Bu destinasyonlardan biri de Bolu ilidir. Bolu ili akıllarda doğa ile iç içe sakin ve huzurlu bir tatil geçirilebilecek bir imaj yaratsa da macera turizmi kapsamında değerlendirilebilecek olan yamaç paraşütü turizminin de gerçekleştirilebildiği alanlara sahiptir. Bu kitap bölümünün yazılma amacı bu alanların daha iyi öğrenilebilmesi, daha fazla turist çekebilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesidir.

Bu bölüm kapsamında ilk olarak hava sporları arasında yer alan yamaç paraşütünün ne olduğu ve ne zaman ortaya çıktığı hakkında bilgiler sunulmuştur. Bununla beraber yamaç paraşütü aktivitesinin gerçekleştirileceği alanların sahip olması gereken niteliklerin neler olduğu ve bu faaliyeti gerçekleştirirken ihtiyaç

duyulan ekipmanlar hakkında bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde dünyada ve Türkiye’de yer alan yamaç paraşütü destinasyonlarından bahsedilmiştir. Üçüncü bölümde Bolu ilinde yamaç paraşütü turizminin gerçekleştirilebileceği alanlar hakkında bilgi verilmiştir. Son olarak, Bolu ilinde yamaç paraşütü turizminin gelişebilmesi adına önerilerde bulunulmuştur.

19.1. YAMAÇ PARAŞÜTÜ

Hava sporları turizmi temelde teknik malzemeler kullanarak gökyüzünde hareket etmektir (Albayrak, 2013: 191). Diğer bir tanıma göre hava sporları turizmi (Diker ve diğerleri, 2016: 89): “Ticari amaç gütmeksizin sürekli yaşanan ve çalışılan yerin dışına hava araçlarından biri ya da birden fazlası ile birlikte yapılan sportif faaliyetlere katılmak, izlemek ya da organizasyonlara katılmak için gerçekleştirilen seyahatlerdir.”

1940’lı yıllarda Wright kardeşlerin perde kumaşlarını kullanarak oluşturduğu bir tür uçurtma ile gelişim gösteren ve 1948 yılında yelkenkanatın bulunması yamaç paraşütü düşüncesini ortaya çıkarmıştır. İlerleyen yıllarda kendi şisebilen paraşüt düşüncesi ortaya çıkmıştır. Koşarak ve ayakta kalkış yapabilen bir paraşüt fikri ise 1968 yılında düşünülse de ancak 1980’li yıllara kadar kalkış gerçekleştirilememiştir (THK, 1996). Yamaç paraşütünün popüler bir hal almasındaki en önemli olay ise 1979 yılında Dünya Yelken Kanat Şampiyonasında tanıtılmasıdır (Costa ve Chalip, 2005). Yamaç paraşütü sporunun ilk denendiği yer ise Fransa ve İsviçre Alpleri’dir. Türkiye’de ise 1985 yılında ilk kez gerçekleştirilmiş ve 1988 yılından sonra ise belirli bir kitle tarafından yapılmaya başlanmıştır (THK, 1996).

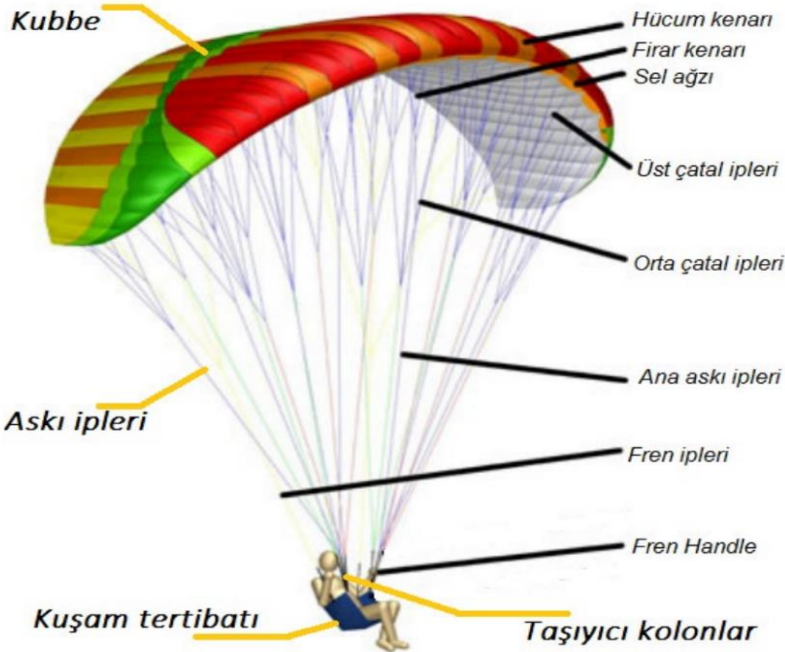
Sportif etkinlik olarak bakıldığında önemli bir konumda bulunan hava sporları Uluslararası Hava Sporları Federasyonu’na (FAI) göre 11 ayrı komisyondan oluşmaktadır (Karademir ve Güven, 2016). Türkiye’de hava sporları turizmi katılımcıların kullandıkları ekipmanlara göre farklılık göstermektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı’na göre Türkiye’de gerçekleştirilen hava sporları çeşitleri; yamaç paraşütü, yelken (delta) kanat, balon, mikrolayt, planör, model uçak ve paraşüt olmak üzere yediye ayrılmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020).

Yamaç paraşütü turizminin gerçekleştirilebilmesi için birtakım koşullar dikkat edilmelidir. Yamaç paraşütü ile süzülürken faaliyeti gerçekleştiren bireyin gerekli olan malzemeler ile yedek paraşüt, hava akımına uygun bağlantı elemanları, altimetre, variometre, pusula gibi ekipmanları bulundurması gerekmektedir (Pirselimoğlu Batman ve Demirel, 2015). Ayrıca yamaç paraşütünün bir bölgede yapılabilmesi için o bölgenin coğrafi yapısının uygun olması gerekmektedir. Bu açıdan Türkiye’nin coğrafi yapısına bakıldığında her bölgede yamaç paraşütünü gerçekleştirmek mümkün görünmektedir. Coğrafi koşulları uygun olmayan destinasyonlarda ise vinç sistemi gibi teknolojik imkanlardan yararlanıldığı görülmektedir. Uçuş yapılacak bölgeler açısından aranılan özellikler ise şu şekilde sıralanabilir (Özgülbaş, 2004; Akoğlan Kozak ve Bahçe, 2012):

- Uçuş yapılacak bölgelerde kalkış ve iniş sırasında güvenliğin sağlanması,
- Kalkış yapılacak alanların engellerden arındırılıp, gerekli alanların doldurulması ve yeşillendirilmesi ve doğaya zarar verebilecek durumların engellenmesi,
- Yüksek alanlara en az 50 metre mesafeden görülebilecek rüzgâr tulumu konmalı,
- Devamlı uçuş yapılan bölgelerde kalkış yapılacak sahaya yakın helikopter iniş alanı bulunması,
- Kalkış sahasında veya yakınında çadır, karavan ya da park etmiş araçların bulunmaması,
- Kalkış yapılacak bölgenin ortalama 18-30 derece eğime sahip olması gerekmektedir.

Diğer hava sporlarından farklı olarak yamaç paraşütü daha az ekipman gerektirmektedir. Bununla birlikte yamaç paraşütü ekipmanına sahip olan insanların kısa bir eğitim ile farklı yamaçlarda uçuş gerçekleştirebileceği belirtilmektedir. Yamaç paraşütü her geçen gün gelişmekte olup kullanılan paraşüt askı ipleri, taşıyıcı kolonlar, kubbe ve kuşam tertibatı olmak üzere temelde dört bölümden oluşmaktadır. Yamaç paraşütünü oluşturan bölümler aşağıdaki şekilde yer almaktadır (Kekeç ve diğerleri, 2020).

Görsel 19.1. Yamaç Paraşütünü Oluşturan Bölümler

Yamaç paraşütü rekabet içeren rekreatif bir faaliyettir. Bu turizm türü gerçekleştirirken birtakım riskleri barındırdığı ve ölüme varabilecek ciddi sakatlıklara neden olduğu belirtilmektedir (Krüger-Franke ve diğerleri, 1991; Feletti ve Goin, 2014). Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte kullanılan ekipmanlarda, hava durumunun takip edilmesinde, web arazi analizinde gelişmeler yaşanmıştır. Bu sayede yamaç paraşütünün uygulanmasında, güvenliğinde önemli gelişmeler yaşanmış ve bu sporu gerçekleştiren kişi sayısında gözle görülür bir artış yaşanmıştır (Mekinc ve Mušič, 2016). Ancak riskli bir faaliyet olması nedeniyle katılımcılar birtakım problemlerle karşılaşabilmektedir. Karademir ve Güven (2016) tarafından yapılan çalışmada Türkiye’de lisanslı ve aktif bir şekilde yamaç paraşütü faaliyetine katılan 363 bireylerin yaşadıkları problemler incelenmiştir. Araştırma sonucunda yamaç paraşütü ile ilgili olarak karşılaşılan problemlerin on alanda olduğu belirtilmektedir. Bu alanlar (Karademir ve Güven, 2016: 454): “Yamaç paraşütü eğitimi ile ilgili problemler, denetimsizlikten kaynaklanan problemler, otorite belirsizliğinden kaynaklanan problemler, destek ve sponsorluk ile ilgili problemler, organizasyonlarla ilgili problemler, maddi problemler, medya ve imaj ile ilgili problemler, tesislerle ilgili problemler, malzemeler ile ilgili problemler, kulüpler ile ilgili problemler” olarak belirtilmektedir. Mekinc ve Mušič’in de (2016) belirttiği üzere kalkış ve iniş alanlarının düzenlenmesinin yanında riski azaltmak adına en önemli şart bu faaliyeti gerçekleştiren kişilerin öncelikli olarak kendi yetenek sınırlarının farkında olması ve tüm koşulları iyi değerlendirmesidir. Ancak bireyler ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın kalkış, uçuş veya iniş esnasında pilotun başına gelebilecek değişkenleri hesaplamak oldukça zordur. Bu nedenle, bu faaliyeti gerçekleştirirken yaşanan kazaların temel nedeni ani bir rüzgâr oluşması veya insanları bireysel hatalarıdır.

Bu turizm türünü gerçekleştiren bireyler üzerine birçok çalışma gerçekleştirilmiştir. Ayazlar (2015) tarafından yapılan nitel çalışmada, yamaç paraşütü faaliyetine katılan bireylerin akış teorisinde yer alan zorluk yetenek dengesi, kontrol duygusu, zaman bozulması, net amaçlar ve odaklanılan ilgi boyutlarını tecrübe edindikleri belirtilmektedir. Ayazlar ve Yüksel (2018) yaptıkları çalışmada yamaç paraşütü turizmüne katılan 297 bireylerin akış deneyimini, deneyim memnuniyeti düzeylerini ve yaşam memnuniyeti düzeylerini incelemiştir. Araştırma sonucunda kontrol hissi, zorluk ve yetenek dengesi, konsantrasyon ve heyecan arayışının akış deneyimini olumlu etkilediği ve akış deneyimi ile yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkide deneyim memnuniyetinin aracı rol oynadığı sonucuna ulaşımlardır. Ayrıca, Kastenholz ve diğerleri (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada Portekiz’de bulunana Linhares bölgesinde gerçekleştirilen yamaç paraşütü festivallerinin turistleri çeken ana motivasyon olduğu belirtilmektedir. Saçlı ve Kahraman (2019) yamaç paraşütü faaliyetine katılan bireylerin temel motivasyonlarının özgürlük, heyecan, gökyüzüne bakmak, macera, risk alma, yükseklik korkusunu yenme, huzur bulma ve farklılaşma isteği olduğu belirt-

mektedir. Ayrıca yamaç paraşütü sporunu düzenli gerçekleştiren bireylerin yaşam doyumları ve özyeterliliklerinin yüksek olduğu belirtilmektedir (Barut ve diğerleri, 2019).

19.2. YAMAÇ PARAŞÜTÜ TURİZMİNE DÜNYADAN VE TÜRKİYE'DEN ÖRNEKLER

Turizm endüstrisi eşsiz bir deneyim sağlayarak kırsal alanların gelişmesinde önemli katkılar sunmaktadır (Kastenholz ve diğerleri, 2012). Bu noktada bu turizm türünün yerel toplumdaki yeri, yamaç paraşütü ile ilgili düzenlemeler ve güvenlik bileşenlerine bağlı olarak turizmin gelişmesinde önemli bir fırsat yaratmaktadır (Mekinc ve Mušič, 2016). Yapılan çalışmalarda belirtildiği üzere bu turizm türünü gerçekleştiren bireylerin akış deneyimini, memnuniyet düzeylerini, yaşam doyumlarını, özyeterliliklerini motivasyonlarını olumlu olarak etkilemektedir (Ayazlar, 2015; Ayazlar ve Yüksel, 2018; Kastenholz ve diğerleri, 2012; Saçlı ve Kahraman, 2019; Barut ve diğerleri, 2019) Bu deneyimi yaşayabilmek adına hem Türkiye’de hem de dünyada oldukça önemli yamaç paraşütü destinasyonları bulunmaktadır. Bu kapsamda sporu gerçekleştirenlere ilişkin birçok dernek ve federasyon kurulmuştur. Dünyada Uluslararası Havacılık Federasyonu (FAI) bu sporun gelişmesi ve yaygınlaşması için çaba harcarken, Türkiye’de Türkiye Hava Sporları Federasyonu sporcular ve destinasyonlar ile ilgilenmektedir. Türkiye’de gerçekleştirilen hava sporları türleri ve yapıldığı alanlar Tablo 19.1’de gösterilmektedir.

Tablo 19.1. Türkiye’de Gerçekleştirilen Hava Sporları Türleri ve Yapıldığı Alanlar

Tür	Yapıldığı Alanlar
Yamaç Paraşütü	Muğla- Fethiye Denizli- Pamukkale Ankara- Gölbaşı Bolu-Abant Kayseri Eskişehir- İnönü
Yelken (delta) Kanat	Muğla- Fethiye Denizli- Pamukkale Ankara- Gölbaşı Bolu-Abant Kayseri Eskişehir- İnönü
Balon	Nevşehir Denizli Samsun
Mikrolayt	Şartların Elverişli Olduğu Alanlar
Planör	Eskişehir
Paraşüt	Ankara Eskişehir - İnönü İzmir - Efes

Kaynak: (Diker ve diğerleri, 2016; Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020)

Yamaç paraşütü dünyada oldukça popüler olup insanlara yeni deneyimler sunan bir turizm türüdür. Kullanım kolaylığı bakımından dünyanın hemen hemen tüm ülkelerinde yapılabilmektedir (Mekinc ve Mušič, 2016). Dünyada yamaç paraşütünün yapıldığı alanlara bakıldığında en popüler bölgeler şu şekilde sıralanabilir (Pandoratrip, 2020; Booking.com, 2020): Nepal (Pokhara), Kolombiya (San Gil), Meksika (Valle de Bravo), Brezilya (Canoa Quebrada), Gürcistan (Gudauri), Mozambik (Bazaruto takımadaları), İsviçre (Wengen, Interlaken), Yeni Zelanda (Queenstown), İtalya (Castelluccio, Seiser Alm), Güney Kore (Danyang), Slovenya (Julian Alpleri), Fransa (Dune of Pilat, Hautes-Alpes), Ölüdeniz (Türkiye).

Türkiye’de en önemli yamaç paraşütü destinasyonu olarak Fethiye Ölüdeniz gösterilebilir. Bununla beraber, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belirtilen ve yamaç paraşütü turizmi açısından önemli farklı destinasyonlarımız bulunmaktadır. Tablo 1’de belirtildiği üzere Pamukkale Denizli’ye 21 km uzaklıkta olup yılın her mevsimi uçuş yapılabilen bir bölgedir. Gölbaşı, Ankara’ya 27 km uzaklıktadır ve üniversite havacılık eğitiminin verildiği bölgelerden biridir. Eğirdir, Isparta’ya 60 km uzaklıkta olup Eğirdir Gölü ve adası yamaç paraşütüne elverişli bir konumdadır. Kayseri’de Ali dağı şehir merkezine olan yakınlığı nedeniyle önemli bir çekicilik sağlamaktadır. İnönü, Eskişehir’e 15 km uzaklıkta olup Türk Hava Kurumunun eğitim alanlarından biridir. Bu destinasyonlarla birlikte Antalya’da bulunan Aksu ilçesi de önemli bir yamaç paraşütü destinasyonu olarak görülmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020). Ayrıca, Saçlı ve Kahraman (2019) yaptıkları çalışmada Hatay’ın Arsuz ilçesinde Arzu Doğa ve Su Sporları Festivali kapsamında yamaç paraşütü faaliyeti gerçekleştirildiği belirtilmektedir.

19.3. YAMAÇ PARAŞÜTÜ TURİZMİNE BOLU’DAN ÖRNEKLER

Bolu ili birçok alternatif turizm türünün yanında yamaç paraşütü sporunun da gerçekleştirilebildiği önemli destinasyonlardan biridir. Abant Dağı ve Abant’ta bulunan Çepni Yaylası ve Örencik (Sinekli) yaylasında yamaç paraşütü için uygun alanlardandır. Bu alanlarda ulusal ve uluslararası yamaç paraşütü etkinlikleri düzenlenmektedir Bununla beraber Gölcük Tabiat Parkı hava sporları açısından önemli bir potansiyel barındırmaktadır. (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020a; Rüzgarhavacılık, 2020; Timeturk, 2020). Aşağıdaki haritada Bolu’da yamaç paraşütü gerçekleştirilebilecek alanlar bulunmaktadır.

Görsel 19.2. Bolu İli Yamaç Paraşütü Alanları

Kaynak: Yazar tarafından Google Earth kullanılarak oluşturulmuştur.

Abant Gölüne yakın olan Çepni yaylası ve Örencik yaylasında ulusal ve uluslararası yamaç paraşütü yarışmaları düzenlenmekte olup, yamaç paraşütü açısından önemli potansiyele sahip alanlardır (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020a).

Görsel 19.3. Çepni Yaylası Yamaç Paraşütü

Kaynak: Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020a)

Gölcük Tabiat Parkı Bolu il merkezinin güneyinde yer almakta olup 1217 metre yüksekliktedir. Yürüyüş parkurları, seyir terasları ve piknik alanlarının yanında yamaç paraşütü açısından elverişli olduğu düşünülmektedir (Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü, 2020b).

Görsel 19.4. Gölcük Tabiat Parkı

Kaynak: Bolu İl Kültür Turizm Müdürlüğü (2020b)

SONUÇ

Türkiye hava sporları turizmi açısından oldukça tercih edilen destinasyonlara sahiptir. Bolu da hava sporları arasında yer alan ve herkes tarafından gerçekleştirilebilecek yamaç paraşütü turizmi alanlarına ev sahipliği yapmaktadır. Abant gölü ve çevresinde bulunan yaylalar ve Gölcük Tabiat Parkı bu turizm türünü gerçekleştirebilmek adına önemli birer çekicilik alanıdır. Ancak bu alanların yamaç paraşütü açısından daha fazla kullanımı sağlaması gerekmektedir. Bu sayede hem ekonomik kazanç elde edilebilir hem de gelecek turistlerle etkileşimde bulunarak kültürel bir alışveriş sağlanabilir. Bu kapsamda belirtilen alanların geliştirilebilmesi adına bir takım önerilerde bulunulmuştur.

Bolu ilinde yamaç paraşütüne ilişkin alanlarda güvenlik önlemlerinin genişletilerek mevcut alanlara ilişkin tanıtım çalışmalarının artırılması gelecek turist sayısını artırılabilir. Bu kapsamda yamaç paraşütü sporunu daha güvenli bir şekilde yapabilmek adına kalkış alanlarının ve iniş alanlarının düzenlenmesi tehlikeli

durumların önüne geçebilmek adına önemlidir. Ayrıca, destinasyon yönetimlerinin yanında özel sektöre de tanıtım faaliyetlerini gerçekleştirebilmek adına önemli bir pay düşmektedir. Sadece yurtiçinden değil yurtdışından turist getirebilmek adına tur operatörler ve seyahat acentalarıyla anlaşmalar gerçekleştirilerek bu bölgelere gelecek yerli ve yabancı turist sayısı artırılmaya çalışılabilir. Bunlara ek olarak Bolu ilinde yamaç paraşütüne uygun olan yaylalarda düzenlenen festival ve şenlikler kapsamında yamaç paraşütüne ilişkin tanıtım ve tutundurma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi daha büyük kesimlere ulaşabilmek adına bir fırsat sunabilir. Bununla beraber yamaç paraşütü turizmine katılan bireyleri bu sporu gerçekleştirirken daha farklı turistik ürünlerden de faydalanması sağlanarak ekonomik kazanç elde edilebilir. Sonuç olarak, Bolu ilinde yamaç paraşütü faaliyetini artırabilmek adına sadece bu faaliyete odaklanmamak bununla beraber Bolu'nun doğal güzellikleri ve farklı turizm türleriyle beraber bütünsel bir ürün olarak tutundurma faaliyetlerini yürütmek Bolu turizmini canlandırabileceği düşünülebilir.

Yapılacak çalışmalar sadece sektörel bazda değil akademik olarak da gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Yamaç paraşütü faaliyetine katılan insanların problemleriyle alakalı çalışmalar gerçekleştirilse de Bolu destinasyonu özelinde herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu doğrultuda Bolu ilinde yamaç paraşütü turizmine katılan turistlerin görüşlerinin alınmasına ilişkin çalışmalar gerçekleştirilerek faaliyet alanlarının güçlü, zayıf yönlerini ve karşımıza gelebilecek fırsat ve tehditleri daha iyi analiz edebilir.

KAYNAKÇA

- Akoğlan Kozak, M. ve Bahçe, S. (2009). Özel ilgi turizmi. *Ankara: Detay Yayıncılık*.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Detay Yayıncılık
- Ayazlar, R. A. (2015). *Flow Phenomenon As A Tourist Experience in Paragliding: A Qualitative Research*. *Procedia Economics And Finance*, 26, 792-799.
- Ayazlar, R. A., & Yüksel, A. (2018). *Flow Experience in Paragliding: Effects On Experience And Life Satisfaction*. *Tourism Analysis*, 23(4), 461-473.
- Barut, A. İ., Demir, A., Ballıkaya, E., ve Çifçi, F. (2019). *Doğa Yürüyüşü ve Yamaç Paraşütü Sporunu Yapan Bireylerin Yaşam Doyumu ve Özyeterliklerinin İncelenmesi*. *Spor Eğitim Dergisi*, 3(2), 137-145.
- Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2020a). Yamaç Paraşütü. [URL: <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-69997/yamac-parasutu.html>]. (Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2020).
- Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2020b). Tabiat Parkları. [URL: <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-90170/-tabiat-parklari.html>]. (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2020).

- Booking.com. (2020). The World's Most Amazing Paragliding Destinations. [URL: <https://www.booking.com/articles/world-amazing-paragliding-destinations.html>]. (Erişim Tarihi: 11 Ağustos 2020).
- Costa, C. A. ve Chalip, L. (2005). Adventure Sport Tourism In Rural Revitalisation—An Ethnographic Evaluation. *European Sport Management Quarterly*, 5(3), 257-279.
- Diker, O., Çetinkaya, A. ve Cinkara, A. (2016). Hava sporları turizmi ve Safranbolu'nun hava sporları potansiyelinin belirlenmesi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 84-100.
- Feletti, F., & Goin, J. (2014). *Accidents And Injuries Related To Powered Paragliding: A Cross-Sectional Study*. *BMJ open*, 4(8).
- Karademir, Y. ve Güven, Ö. (2016). Türkiye'de Yamaç Paraşütçülerinin Problemleri. *International Journal of Social Science*, 48, 433-457.
- Kastenholz, E., Carneiro, M. J., Marques, C. P., & Lima, J. (2012). *Understanding And Managing The Rural Tourism Experience—The Case Of A Historical Village In Portugal*. *Tourism Management Perspectives*, 4, 207-214.
- Kekeç, E. T., Konar, M., ve Dalkıran, F. Y. (2020) Sportif Havacılık İçin Düşük Maliyetli, Kullanışlı Variometre Tasarımı ve Gerçekleştirimi. *Journal of Aviation*, 4(1), 79-88.
- Krüger-Franke, M., Siebert, C. H., & Pfürringer, W. (1991). *Paragliding Injuries*. *British Journal of Sports Medicine*, 25(2), 98-101.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2020). Hava Sporları, [URL: <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-10164/hava-sporlari.html>] (Erişim Tarihi: 08 Ağustos 2020).
- Mekinc, J. ve Mušič, K. (2016). Elements Of Safety in Paragliding. *Annales Kinesiologicalae*, 7(1), 67-80.
- Özgülbaş, O. (2004) Yamaç Paraşütü Sporu. Ankara: Türk Hava Kurumu.
- Pandoratirp. (2020). Top 10 Paragliding Sites. [URL: <https://www.pandotrip.com/top-10-paragliding-sites-10175/>]. (Erişim Tarihi: 11 Ağustos 2020).
- Pirselimoğlu Batman, Z., ve Demirel, Ö. (2015). Altındere Vadisi Meryemana Deresi Güzergâhında Doğa Temelli Turizm Etkinliği: Yamaç Paraşütü. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(11), 13-26.
- Rüzgarhavacılık. (2020). Bolu Abant Çepni Yaylası Kampli Uçuş Etkinliğimiz. [URL: <https://www.ruzgarhavacilik.com/bolu-abant-cepni-yaylasi-kampli-ucus-etkinligimiz/>]. (Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2020).
- Saçlı, Ç., ve Kahraman, C. Ö. (2019). *Açık Alan Rekreasyonu Olarak Yamaç Paraşütü Etkinliğine Katılanların Motivasyonları ve Etkinlik Memnuniyetlerinin Belirlenmesi: Arsuzfest Örneği*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(4), 1249-1269.
- THK. (1996). Yamaç Paraşütü Pilot Eğitim El Kitabı. Türkkuşu Genel Müdürlüğü: Çok Hafif Hava Araçları Uçuş Eğitim Okulu.
- Timeturk. (2020). Abant'ta yamaç paraşütü etkinliği. [URL: <https://www.timeturk.com/abant-ta-yamac-parasutu-etkinligi/haber-28074>]. (Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2020).